Sosiaali- ja terveysvaliokunta

OTT, VTK Seppo Koskinen

Työoikeuden emeritusprofessori

Lisälausunto uuden tilanteen johdosta

Hallituksen esitys HE 130/2022 vp laiksi välttämättömän terveydenhuollon ja kotihoidon turvaamisesta työtaistelun aikana

Annoin varsinaisen lausuntoni kahdelle valiokunnalle eilen ennen kello 10 työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan pyynnöstä. Silloin en tiennyt sitä, että Helsingin käräjäoikeus otti kolmen työnantajan eittämät turvaamistoimikanteet käsiteltäviksi ja antoi väliaikaisen turvaamistoimipäätöksen.

Kun käräjäoikeus puuttui tällä tavoin ennakolta kyseisiin työtaisteluihin, käräjäoikeuskin tiesi, että tällainen puuttuminen edellyttää todella korkean puuttumiskynnyksen ylittymistä. Näin käräjäoikeus kuitenkin katsoi voivansa tehdä. Seuraavaksi asia etenee niin, että työtaistelusta ilmoittaneet järjestöt esittävät oman näkemyksensä asiaan. Yleensä uhkasakolla pyritään turvaamistoimiasiassa lopettamaan jokin toimenpide kuten työtaistelu. Tässä tapauksessa uhkasakolla pyrittiin estämään työtaistelun alkaminen.

Vaikka käräjäoikeus peruuttaisi näin saadun lisäselvityksen perusteella väliaikaisena nyt annetun uhkasakolla tehostetun turvaamistoimipäätöksen, jutun käsittely jatkuu käräjäoikeudessa koskien sitä, ovatko aiotut työtaistelut jollakin tavoin oikeudenvastaisia, vaikka eivät olekaan minkään lain vastaisia. Vaikka en ole mikään ennustaja, pidän varmana, että hoitajajärjestöt eivät ryhdy näihin toimenpiteisiin turvaamistoimiasian käsittelyn aikana edes siinä tilanteessa, että nyt väliaikaisena annettu uhkasakkouhka peruttaisiin ja käsittely muuten jatkuisi. Tässä tapauksessa nimittäin työnantajat nostaisivat heti kanteen kyseisten toimenpiteiden kieltämisestä uhkasakon uhalla.

Varsinaisessa lausunnossani ennakoin turvaamistoimiasiaa, mutta en siis lausunnon aikataulutoiveen johdosta voinut vielä tietää käräjäoikeuden päätöksiä. Lausunnossani kuitenkin jo tuolloin korostin työtaistelun osalta minimipuuttumisen periaatetta turvattaessa toisia perusoikeuksia siinäkin tilanteessa, että nämä toiset perusoikeudet (henki ja terveys) painavat enemmän perusoikeuksien keskinäispunninnassa.

Uuden tilanteen johdosta kyseinen minimipuuttumisperiaate nousee vielä merkittävämmäksi, kun ei ole mitään turvaamistoimipäätöksissä tarkoitettua työtaistelua alkamassa. Suunnitellut työtaistelut ovat siis jo käsittelyssä. Minimipuuttumisen periaate tarkoittaa tällöin sen arvioimista, mikä vielä olisi tämä periaate huomioiden välttämätöntä. Kyse ei siis ole tarkoituksenmukaisuusharkinnasta vaan perusoikeuden kyseessä ollen minimipuuttumisen arvioimisesta.

Kun nyt on kyse perusoikeuskysymyksestä, tarkkarajaisen puuttumisen ja minimipuuttumisen tavoitteet on tässä yhteydessä helppo yhteen sovittaa. Kun puututaan mahdollisimman vähän, laista tulee yksinkertaisempi ja silloin se ainakin yleensä on helpompi kirjoittaa myös tarkkarajaisesti. Jos siis halutaan

jatkaa lakiehdotuksen käsittelyä, se tapahtuisi parhaiten edellä mainitut periaatteet huomioiden siten, että lakiehdotuksesta karsitaan pois asiat, jotka eivät enää ole välttämättömiä.

Lausunnostani kävi ilmi, että käsiteltävään määräaikaiseen lakiehdotukseen sisältyy nyt useita erilaisia työtaisteluun puuttumista tarkoittavia asioita. Esitän tämän ison asian tässä lyhyesti ja vain muutamia esimerkkejä käyttäen. Ensinnäkin siinä puututaan tiedossa ja uhkaamassa olleisiin työtaisteluihin ja niiden vaikutuksiin (esim. menettelyihin kuten päätöksentekoon ja mahdollisiin työhön kutsumisiin teho-osastoille ja vanhusten kotihoitoon), ajateltavissa oleviin uusiin työtaisteluihin (joukkoirtisanoutumisiin) ja työtaisteluitilanteissa yleisesti ja muulloinkin ajankohtaistuviin kysymyksiin (työntekijäjärjestöjen velvoitteet ja neuvottelumenettely suojelutyön rajojen osalta, työtehtävien muuttamisoikeudet).

Olen varsinaisessa lausunnossani jo esittänyt sen, mitä minimipuuttumisen periaatteen nojalla ei lakiehdotuksessa tarvitse eikä myöskään tule säätää. Uusien käräjäoikeuden päätösten jälkeen olen ehdottomasti sitä mieltä, että ei-välttämättömien asioiden karsiminen on tapahduttava oikeudellisten syiden johdosta.

On tunnetusti vaikea päästä yksimielisyyteen siitä, mikä on välttämätöntä. Asiaa voisi arvioida myös sen perusteella, onko jokin säännös lakiehdotuksessa välittömästi tarpeellinen. Vaikka nämä kaksi asiaa eivät ole samoja, mielestäni jälkimmäinen saattaa konkretisoida kansanedustajille asiaa paremmin. Onko siis nyt uudessa tilanteessa välittömästi tarpeen säätää jokin ehdotuksessa oleva asia?

Huomautan lopuksi myös yhdestä tarkoituksenmukaisuuskysymyksestä, vaikka olenkin erikoistunut juridisiin kysymyksiin. Tehyn ja Superin yhteisestä lausunnosta olette lukeneet siitä, miten nämä järjestöt suhtautuvat lakiehdotukseen. Parhaillaan käydään valtakunnansovittelijan johdolla neuvotteluja, joissa jotakin edistymistä on tapahtunut. Mielestäni ei kannata tässä tilanteessa kärjistää tilannetta millään tavoin. Voitte itse miettiä sitä, mikä seuraavista vaihtoehdoista kärjistää tilannetta eniten: lakiehdotuksen eteenpäinvienti muuttumattomana hoitajajärjestöjen jyrkästä vastustuksesta huolimatta, lakiehdotuksen karsiminen minimipuuttumisen periaatteen nojalla vai asian jättäminen tässä vaiheessa pöydälle.

15.9.2022

Seppo Koskinen

työoikeuden emeritusprofessori